

Sygn. akt: I C 271/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2022 r.

Sąd Rejonowy w Głubczycach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Kamil Nowecki
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Monika Bliźnicka

po rozpoznaniu w dniu 22 września 2022 r. w Głubczycach

sprawy z powództwa K. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w G.

o zapłatę

1. oddała powództwo.
2. kosztami postępowania w całości obciąża powoda K. M., pozostawiając szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt I C 271/20

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym do Sądu Rejonowego w S. (...) 13 sierpnia 2018 roku powód K. M. wniósł o zasądzenie m. in. od Zakładu Karnego w G. kwoty 20.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę, zasądzenia 5.000,00 zł na cel społeczny i zasądzenia kosztów procesu według norm przepisanych.

Powód w uzasadnieniu wskazał, że cele mieszkalne w okresie letnim i zimowym nie były wietrzone, co powodowało złe samopoczucie, okna w celi mieszkalnej były nieszczelne, co skutkowało nieprzyjemnym zapachem z zewnątrz oraz niską temperaturę w zimie, zamontowane na zewnątrz okien blendy powodowały półmrok w celi mieszkalnej a oświetlenie sztuczne było nieodpowiednie, co powodowało pogorszenie wzroku, zakład karny nie zapewniał dostępu do ciepłej bieżącej wody oraz niewystarczającej ilości środków higieny osobistej, przebywał w celach, które nie spełniały 3 m² powierzchni mieszkalnej na osadzonego, kąiki sanitarne nie były dostatecznie oddzielone od reszty pomieszczenia mieszkalnego, w celach pojawiały się pluskwy, które gryzły osadzonych.

W odpowiedzi pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany podniósł zarzut przedawnienia oraz wskazał, że roszczenie nie zostało udowodnione.

Postanowieniem z 19 marca 2020 r. Sąd Rejonowy (...) w W. przekazał sprawę według właściwości do Sądu Rejonowego w G. w zakresie roszczeń kierowanych przeciwko Zakładowi Karnemu w G..

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

K. M. przebywał w Zakładzie Karnym w G. w okresie od (...) 2015 roku do (...) 2016 roku w pawilonie (...), celi nr(...).

Bezsporne

Cela nr (...) znajduje się we właściwym stanie technicznym. W celach zainstalowane są kratki wentylacyjne, zapewniające dobrą wentylację. Zakład (...) w G., wypełniając wymogi przepisu art. 62 ust. 1 pkt 1 lit c ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane w zakresie kontroli właściwego utrzymania budynków, zleca regularne przeglądy instalacji kominowej i wentylacyjnej wyspecjalizowanej firmie. W Zakładzie Karnym w G., w tym w pawilonie B, przeprowadzane były systematyczne kontrole przewodów kominowych, w tym w pawilonie (...), w którym osadzony był powód. W wyniku kontroli przeprowadzonej w latach 2015-2016 nie stwierdzono żadnych usterek. Stan techniczny przewodów był dobry, nadający się do bezpiecznej eksploatacji.

Dowód:

- protokoły z okresowej kontroli przewodów kominowych (wentylacyjnych): nr (...) z dnia 26.10.2015 r., nr (...) z dnia 28.10.2016 r. k. 88-89

- pismo Dyrektora zakładu Karnego w G. z dnia 04.12.2019 r. k. 83-85

W okresie, w którym skazany przebywał w jednostce, w celach mieszkalnych znajdowały się dwuskrzydłowe drewniane okna, umożliwiające regularne przewietrzanie cel. Stan techniczny okien był dobry, okna w celach otwierały się swobodnie, w razie potrzeby istniała możliwość wywietrzenia celi w każdej chwili. Okna w celi były szczelne, stąd nie mogło być mowy o przykrych zapachach z zewnątrz. Ponadto odpady komunalne gromadzone w tutejszej jednostce wywożone są na bieżąco, w związku z powyższym nie ma możliwości aby w okolicy pawilonu mieszkalnego dochodziło do powstawania nieprzyjemnych zapachów. W zakładzie karnym typu półotwartego jest możliwość dodatkowego przewietrzania cel mieszkalnych poprzez drzwi wejściowe, które w porze dziennej są otwarte. Temperatura w celach jest odpowiednia do pory roku, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych. W okresie grzewczym jest monitorowana na bieżąco podczas wizytacji cel, a także po zgłoszeniu niskiej temperatury w celach. Grzejniki w celach były sprawne, w przypadku zapowietrzenia grzejnika na bieżąco przystępowano do odpowietrzenia grzejnika lub instalacji CO w budynku. W celach zapewnia się w okresie zimowym temperaturę 20 ° C, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zamontowane na zewnątrz budynku kraty w odległości ok 25 cm od okna nie uniemożliwiają przepływu powietrza oraz dostępu światła. Okna w celach nie posiadają żadnej osłony (blend). Oświetlenie w celach mieszkalnych pawilonu (...) zainstalowane jest zgodnie z obowiązującymi przepisami. Każda cela posiada sztuczne i naturalne oświetlenie. Sztuczne oświetlenie zapewniają punkty świetlne, zaś naturalne oświetlenie zapewniają jedno lub dwa okna, w zależności od wielkości celi. W celi nr (...), w której przebywał osadzony znajdowały się dwie oprawy oświetleniowe jarzeniowe (2 x 36W każda). Administracja jednostki zapewniała osadzonemu skorzystanie z ciepłej kąpieli co najmniej raz w tygodniu. Od czerwca 2014 r. wprowadzono dodatkową kąpiel i od tego czasu skazani korzystają z łaźni dwa razy w tygodniu. W kącie sanitarnym był dostęp do bieżącej zimnej wody. Pozwany nie ma obowiązku zapewnienia osadzonemu dostępu do bieżącej ciepłej wody. Istniała możliwość podgrzania wody przy pomocy czajnika elektrycznego, które osadzeni mogą posiadać w celach. W ostatnich latach przeprowadzono remonty i obecnie w każdej celi w jednostce jest zapewniony dostęp do bieżącej ciepłej wody. Osadzeni w Zakładzie Karnym w G. mają zapewnione środki higieny osobistej w ilości zgodnej z obowiązującymi przepisami. Środki higieny osobistej osadzonych są regularnie wydawane każdego miesiąca. Osadzeni w celu utrzymania czystości odzieży własnej otrzymują proszek do prania w ilości 200 g raz na miesiąc. Ponadto osadzeni otrzymują środki do utrzymania czystości w celi mieszkalnej.

Dowód:

- pismo Dyrektora zakładu Karnego w G. z dnia 04.12.2019 r. k. 83-85

- notatka służbowa st. sierż. A. N. - technika działu kwatermistrzowskiego z dnia 4 grudnia 2019 r. na okoliczność związaną z warunkami bytowymi m. in. kąpiele, środków higieny osobistej, dostępem do światła, świeżego powietrza k. 87

Powód w czasie pobytu w Zakładzie Karnym w G. nie odbywał kary w warunkach tak zwanego przeludnienia. Cella nr (...), w której przebywał powód, wbrew jego twierdzeniom zapewniała odpowiednią powierzchnię mieszkalną i spełniała warunki przewidziane w art. 110 § 2 kkw. W celi przebywało do 12 osadzonych, a jej powierzchnia wynosiła 38,31 mkw, spełniając zatem normę 3 mkw na osobę. Nie wydano również decyzji w sprawie umieszczenia powoda w celi, której powierzchnia mieszkalna przypadająca na osadzonego byłaby mniejsza niż 3mkw.

Dowód:

- notatka służbowa mł. chor. M. K. technika działu ewidencji z dnia 4 grudnia 2019 r. k. 86,

- notatka k. 190,

- zeznania świadka R. P. k. 251-252, 264-265,

- zeznania świadka A. N. k. 253-256, 266-267,

- zeznania świadka Z. H. k. 257-258,

- zeznania świadka T. Ż. k. 268-271

Wszystkie cele posiadały kącik sanitarny, który był wydzielony murowanymi ścianami od podłogi do sufitu. Kąciki posiadały również drzwi płytowe, które zapewniały intymność osoby korzystającej. W dniu 11 października 2016 r. Sędzia Penitencjarny Sądu okręgowego w Opolu dokonał wizytacji w Zakładzie Karnym w G. obejmującej okres trzech kwartałów 2016 r. W protokole pokontrolnym pozytywnie ocenił funkcjonowanie jednostki co do warunków bytowych. W związku z brakiem jakichkolwiek zastrzeżeń w przedmiocie wizytacji, nie wydano zarządzeń pokontrolnych. Dodatkowo zakład karny posiada ważną umowę z zakładem dezynfekcji na zabezpieczenie zakładu przed szkodnikami, w tym pluskwami.

Dowód:

- pismo Dyrektora zakładu Karnego w G. z dnia 04.12.2019 r. k. 83-85

- notatka k. 191,

- umowa k. 192-194,

- zeznania świadka R. P. k. 251-252, 264-265,

- zeznania świadka A. N. k. 253-256, 266-267,

- zeznania świadka Z. H. k. 257-258,

- zeznania świadka T. Ż. k. 268-271

W czasie pobytu w zakładzie karnym w G. w K. M. nie ujawniał innych niż uzależnienie od alkoholu zaburzeń psychicznych. Korzystał z porad zarówno lekarzy psychiatrów jak i lekarzy innych specjalności, nie skarżył się na zaburzenia w zakresie zdrowia psychicznego, nie wymagał stosowania leków psychiatrycznych lub psychoterapii. Pobyt w Zakładzie Karnym w G. nie spowodował pogorszenia stanu zdrowia psychicznego powoda K. M..

Dowód:

- opinia biegłego psychiatry k. 303-306

Sąd zważył co następuje

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Jedną z podstawowych powinności nowożytnego państwa prawa jest zagwarantowanie humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 i 169), każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Z kolei art. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.), której Polska jest sygnatariuszem stanowi, że nikt nie może być poddany torturom ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu. Te normy prawa międzynarodowego znajdują swoje odpowiedniki w art. 40 i 41 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wszystkie one w sposób niewątpliwy nakładają na władzę publiczną wskazany obowiązek zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nienaruszających godności ludzkiej.

Godność jest tym elementem psychiki człowieka, który konkretyzuje się w poczuciu własnej wartości i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi. Stanowi ona bardzo ważny element psychiki ludzkiej, dlatego jest jednym z najistotniejszych dóbr osobistych człowieka. Z tego powodu korzysta ona z ochrony już na poziomie konstytucyjnym - zgodnie z art. 30 Konstytucji, przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Godność stanowi dobro osobiste podlegające ochronie na podstawie art. 23 i 24 k.c. oraz art. 448 k.c. Podkreślić trzeba, że przy ocenie, czy doszło do naruszenia dobra osobistego (w tym godności), decydujące znaczenie ma nie subiektywne odczucie danej osoby, ale to jaką reakcję wywołuje naruszenie w racjonalnym społecznym odbiorze. Należy więc przyjmować koncepcję obiektywną naruszenia dobra osobistego w kontekście całokształtu okoliczności sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2001 r., V CKN 195/01, LEX nr 53107).

Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska pozostają pod ochroną prawa cywilnego; ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone lub naruszone cudzym działaniem, na zasadach przewidzianych w kodeksie cywilnym może żądać zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub zapłaty odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny (art. 24 § 1 k.c. i art. 448 k.c.).

Odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 448 k.c. za krzywdę wyrządzoną naruszeniem dóbr osobistych nie zależy od winy. Artykuł 448 k.c. nie określa, kto ponosi odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych i nie różnicuje jej w zależności od podmiotu odpowiedzialnego. Do roszczeń opartych na tej podstawie musi jednak znaleźć zastosowanie nadrzędna zasada konstytucyjnej odpowiedzialności władzy publicznej. Oznacza to, że jeżeli źródłem odpowiedzialności jest szkoda pozostająca w normalnym związku przyczynowym z wykonywaniem władzy publicznej, to jest ona oparta na przesłance bezprawności. Utrzymanie jako przesłanki tej odpowiedzialności także czynnika subiektywnego (winy) naruszałoby konstytucyjnie ukształtowaną zasadę odpowiedzialności państwa za działania w sferze publicznej (tak: Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 18 października 2011 r., III CZP 25/11, w wyroku z dnia 14 czerwca 2012 r., sygn. akt I CSK 489/11, w wyroku z dnia 28 lutego 2007 r., V CSK 431/06).

Podsumowując, w niniejszym postępowaniu należało ustalić, czy miało miejsce: a) naruszenie dobra osobistego, b) bezprawne zachowania funkcjonariuszy Skarbu Państwa, c) powstanie krzywdy w określonych rozmiarach, d) istnienie związku przyczynowego pomiędzy bezprawnym naruszeniem dobra osobistego a powstałą krzywdą.

Ciężar dowodu co do zaistnienia przesłanek przyznania zadośćuczynienia wynikającej z powołanych powyżej przepisów prawa obciążał stosownie do art. 6 k.c. powoda. Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał, że powód nie

sprostą temu zadaniu i nie przedstawił żadnych dowodów na poparcie swoich twierdzeń przedstawionych w pozwie i w toku niniejszego postępowania. Materiał dowodowy zebrany w sprawie nie pozwala bowiem na przyjęcie, że na skutek działań podejmowanych przez Zakład Karny w G. doszło do wyrządzenia powodowi jakiegokolwiek krzywdy.

Odnosząc się do twierdzeń powoda dotyczących naruszenia jego dóbr osobistych na skutek nieodpowiednich warunków odbywania kary pozbawienia wolności to stwierdzić należy, że powód w Zakładzie Karnym w G. przebywał w celach, które spełniały normatyw powierzchniowy przewidziany w art. 110 § 2 k.k.w. Zgodnie z tym przepisem, co do zasady, powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m². Tymczasem w czasie osadzenia powoda w Zakładzie Karnym w G. nie były wydawane decyzje dyrektora o jakich mowa w art. 110 § 2a, 2b, 2c k.k.w. dotyczące umieszczenia skazanego w warunkach, w których powierzchnia w celi mieszkalnej przypadająca na skazanego wynosi mniej niż 3 m². Analiza dokumentacji dostarczonej przez pozwanego wskazuje, że powierzchnia celi w rozliczeniu na ilość osób w niej przebywających nie była mniejsza niż 3 mkw. Pozwany zapewnił powodowi godne warunki odbywania kary. Nie zawsze były one komfortowe i spełniały oczekiwania powoda, jednak nie naruszały obowiązujących przepisów i nie przekraczały stopnia dolegliwości, który w obiektywnym odczuciu mógłby stanowić niehumanitarne traktowanie i naruszać jego godność. W czasie odbywania kary powód był traktowany zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi odbywania kary pozbawienia wolności, na równi z innymi skazanymi z poszanowaniem godności osobistej. Nie zgłaszał uwag, spraw i skarg dotyczących warunków odbywania kary, w tym warunków bytowych.

Układ cel oraz ich wyposażenie od dnia 1 stycznia 2017 r. jest określony przez zapisy Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2224). Powód nie wykazał, aby sprzęty, które znajdują się w celi, kąciki sanitarne i wyposażenie nie odpowiadały wytycznym zawartym w tym rozporządzeniu. Cyklicznie sprawdzane są warunki panujące w celach - kontrole nie wykazały żadnych nieprawidłowości. Twierdzenia powoda w zakresie stanu technicznego budynków, braku wentylacji są również niezasadne. Brak dokumentacji w aktach wskazującej na nałożenie jakiegokolwiek kary na Zakład Karny w G. za niewłaściwe warunki sanitarne lub bytowe osadzonych. Z zeznań świadków zgodnie wynika, że każda cela jest wyposażona w sprzęty stosownie do Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. z 2016 r. poz. 2224). Natomiast świadkowie wskazani przez powoda nie byli w stanie potwierdzić zarzutów opisanych w pozwie, z uwagi na niepamięć i znaczny upływ czasu.

Tym samym powód nie udowodnił, ażeby cele, w których przebywał były nieprawidłowo wyposażone, czy znacznie gorzej wyposażone od pozostałych cel, co mogłoby stanowić o niegodnym jego traktowaniu, czy stanowić wyraz szczególnej, nadmiernej dolegliwości ponad zwykłą dolegliwość, z jaką się wiąże odbywanie kary izolującej od świata zewnętrznego. Powód nie przedstawił również żadnych dowodów, że w celach były pluskwy oraz że oświetlenie uszkodziło mu wzrok.

Brak dowodu na to, że pobyt w zakładzie karnym w G. negatywnie wpłynął na psychikę powoda. Z opinii biegłego psychiatry wynika, że K. M. nie ujawniał innych niż uzależnienie od alkoholu zaburzeń psychicznych. Korzystał z porad zarówno lekarzy psychiatrów jak i lekarzy innych specjalności, nie skarżył się na zaburzenia w zakresie zdrowia psychicznego, nie wymagał stosowania leków psychiatrycznych lub psychoterapii.

Powód nie wykazał, aby przedstawione przez niego warunki godziły w jego dobra osobiste - ciasne cele, w których panują określone warunki, mogą powodować poczucie dyskomfortu, co jednak nie może prowadzić do wniosku, że godzi to w dobra osobiste powoda. Należy nadto wskazać, że powód odbywa karę pozbawienia wolności, która w swojej istocie jest czymś dotkliwym dla osób przebywających w warunkach osadzenia. Fakt, że powód wolałby mieszkać w większej, lepiej wyposażonej i wyremontowanej celi, choć zrozumiały, to jednak nie prowadzi do stwierdzenia, aby każda niedogodność w jednostce penitencjarnej stanowiła naruszenie dobra osobistego.

Zdaniem Sądu, nie dochodzi do naruszenia dóbr osobistych osoby w czasie pobytu jej pobytu w jednostce penitencjarnej, jeżeli miały wobec niego miejsce jedynie uciążliwości dotyczące sposobu wykonywania kary

pozbawienia wolności, które dotyczą wszystkich osadzonych, a nie zachowania specjalnie poniżające powoda i wymierzone tylko przeciwko niemu (za: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi - I Wydział Cywilny z dnia 30 czerwca 2016 r., sygn. akt I ACa 19/16, Legalis nr 1501858).

O naruszeniu godności skazanego skutkującej prawem do ochrony prawnej można mówić dopiero wtedy, gdy cierpienie i upokorzenie przekraczają konieczny element cierpienia wpisanego w odbywanie kary pozbawienia wolności, zwłaszcza przy bierności zakładu karnego, który nie dba o poprawę warunków odbywania kary i godzi się na przepełnienie cel, nie dba o zwiększenie ich ilości, o remonty, o polepszenie warunków socjalnych, żywieniowych, czy wreszcie kulturalnych. Dyskomfort spowodowany pobytem w warunkach izolacji nie może stanowić podstawy do sformułowania tezy, że doszło do naruszenia dóbr osobistych. Do naruszenia dóbr osobistych dochodzi jedynie wówczas, gdy cierpienie i upokorzenie, jakiego doznaje pozbawiony wolności przekraczają nieunikniony element cierpienia wpisanego w karę pozbawienia wolności. O naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z pobytem w takim zakładzie, polegających na niższym od oczekiwanego standardzie celi czy urządzeń sanitarnych, bowiem dla wielu ludzi nie odbywających kary pozbawienia wolności warunki mieszkaniowe bywają często równie trudne. Odbywanie kary pozbawienia wolności wiąże się z naturalnymi dolegliwościami w postaci pogorszenia standardu życia. Powyższe stanowi zwykłe następstwo przymusowej izolacji, i nie może przesądzać o potrzebie zasądzenia zadośćuczynienia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi - I Wydział Cywilny z dnia 23 sierpnia 2016 r., sygn. akt I ACa 195/16, Legalis nr 1509079).

Powód w toku niniejszego postępowania nie podważył oceny, że działania podejmowane przez funkcjonariuszy Służby Więziennej wobec jego osoby mieściły się w granicach obowiązującego porządku prawnego i w rezultacie nie mogły być uznane za bezprawne w rozumieniu art. 417 § 1 k.c.

Mając powyższe na uwadze Sąd w oparciu o art. 448 k.c. w zw. z art. 417 § 1 k.c. oraz art. 23 i 24 k.c. oddalił powództwo, jak w pkt I sentencji wyroku.

Z uwagi na wynik sprawy, Sąd orzekł na podstawie art. 98 i 108 § 1 k.p.c. obciążył powoda kosztami w całości, pozostawiając szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.